

Läs- och skrivsvårigheter och dyslexi

-med fokus på bedömning

2019-03-26 – del 2

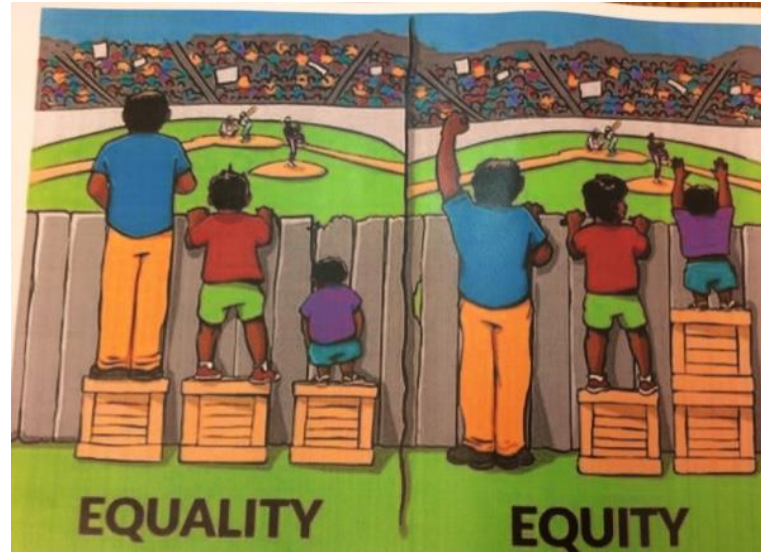
Malin Nilsson, specialpedagog
malin.d.nilsson@orebro.se

Helena Wilkås, logoped
helena.wilkas@orebro.se

Lotsen, Centralt skolstöd

”Rättvist är att göra olika”

”En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika” (Lgr11)

Skollagen –1 kap. 4§

"I utbildningen ska hänsyn tas till barns och **elevers olika behov**. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att **uppväga skillnader** i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. "

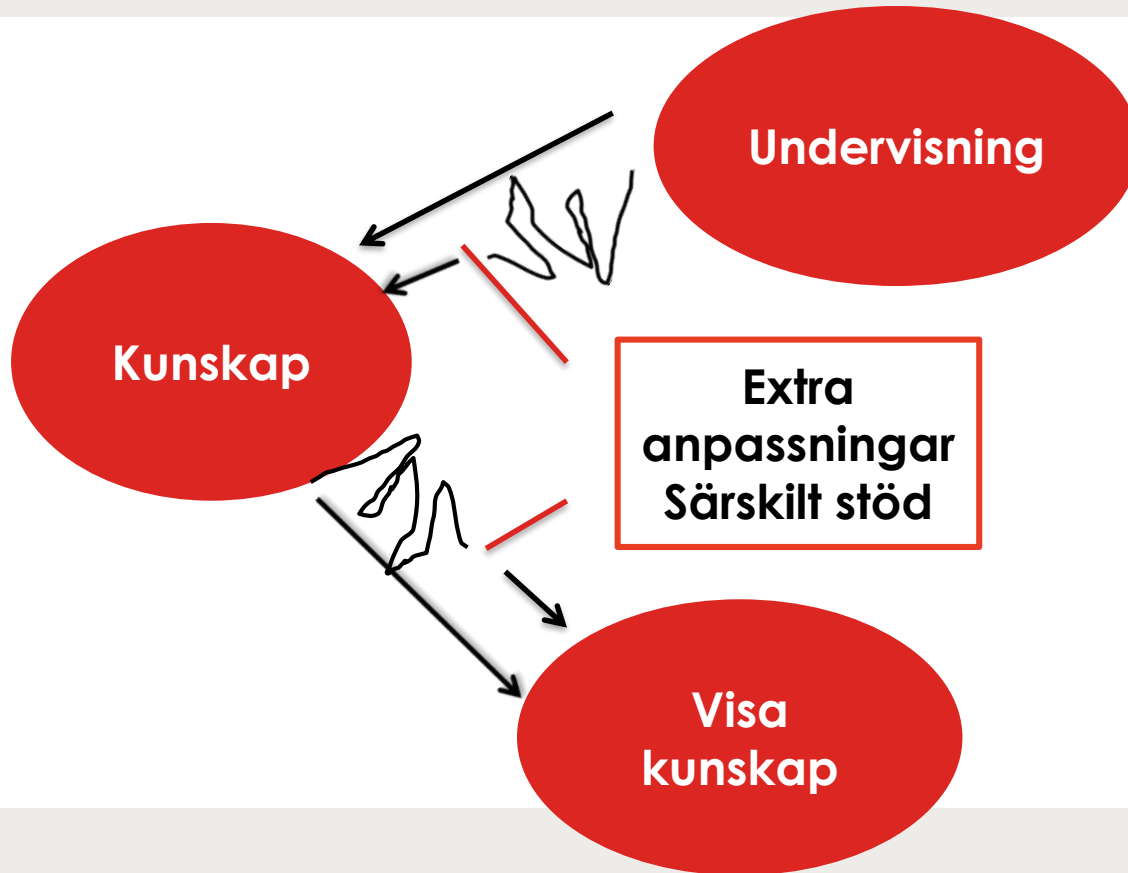
Likvärdighet = att göra olika

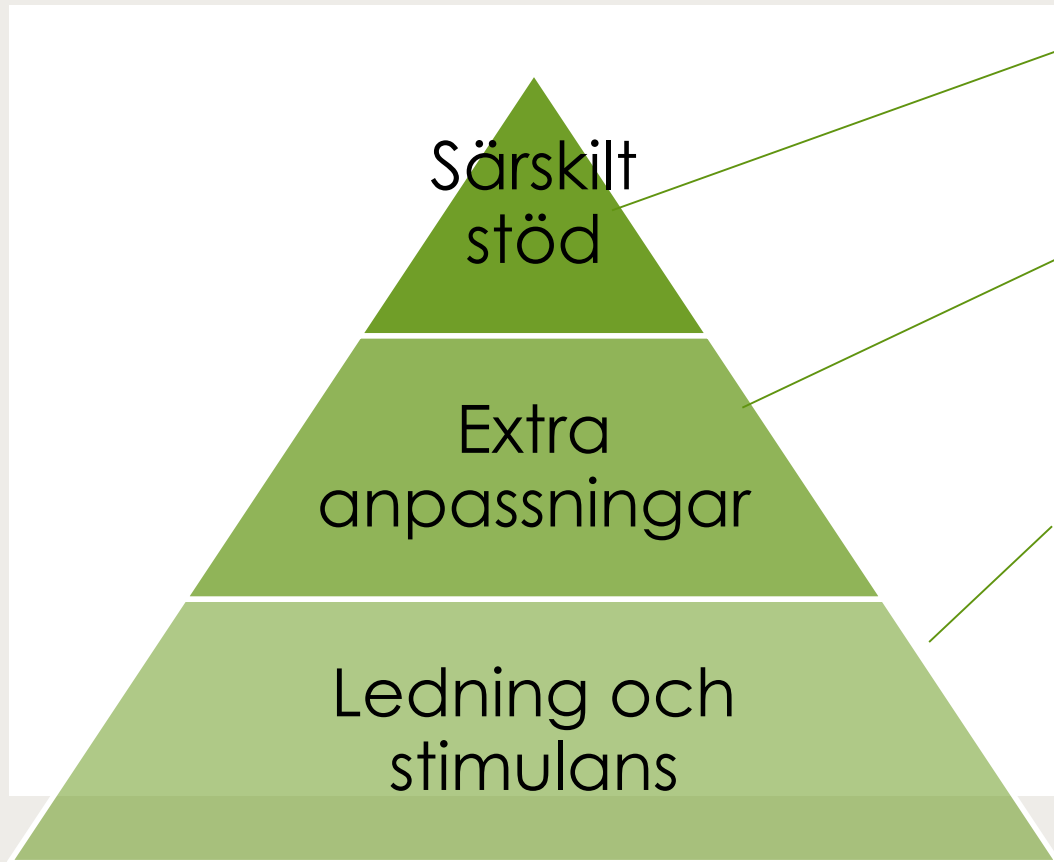
(Rådström och Palmius, Spsm)

Skollagen 3 kap §3

”... elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt **motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.** ”

(Ny lagtext 2014)

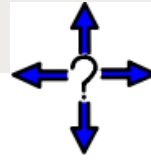
- Intensivträning
- Lässtrategier
- Assisterande verktyg
- Tydliggör framsteg

- Intensivträning
- Assisterande verktyg
- Tid, uppgifter
- Tydliggör framsteg

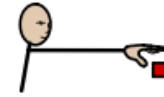
- Språkutvecklande arbetssätt
- Tillgång till assisterande verktyg
- Tydlig struktur
- Varierad o differentierad undervisning
- Tydliggör framsteg
- Höga förväntningar

Anpassningar - läsa

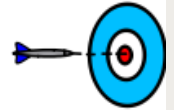
- Inläst i allt – ihop med bok – ILT, Legimus mm
- Assisterande teknik
- Egen bok – markera och färgmarkera
- Digitala läromedel
- Studieteknik – lässtrategier – lärstrategier
- Anteckningsstöd – spela in, fota av, ge anteckningar
- Förstärk multimodalt – film, göra, se, uppleva
- Tid
- Tydliggör innehåll vid behov
- Uppdelade uppgifter
- Arbetsro
- Läs högt för alla!

sätt

att

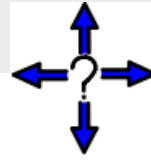

nå

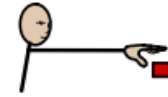
mål

Anpassningar - skriva

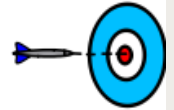
- Tankekarta
- Dela upp uppgift i mindre delar
- Samtala som starter
- Assisterande teknik
- Innehåll före form, stavning i efterhand
- Tät handledning i större skrivuppgifter
- Andra alternativ till att visa kunskap – muntligt, film, praktiskt mm
- Muntlig komplettering
- Tid
- Arbetsro
- Ibland rensa bland uppgifter – kvalitet framför kvantitet
- Sambedömning och samplanering

sätt

att

nå

mål

Använda verktyg i läsande och skrivande

- Meningsfullt
- Likvärdigt
- Delaktig
- Tillgängligt lärande - inkludering
- Självförtroende

- Tillgängligt klimat i klassrummet – olika är bra – olika sätt är helt ok!
- Modella
- Assisterande teknik – mycket viktigt vid läs- och skrivsvårigheter

Verktyg – olika funktioner

Läsa med öronen

- talsyntes (text-till-tal)
- tal- och ljudböcker

OCR

omvandla bild till text och läs med talsyntes

Diktering

tal-till-text

Stavnings- & skrivstöd

stavningskontroll
ljudåterkoppling

Ordförslag

ordprediktion

Layout

förenklat läsläge
textformat etc.

Anteckningsstöd

t.ex. röstanteckningar

Ordförklaringar

Översättning

Symbolstöd

Inlästa läromedel

- **Inläsningstjänst - ILT**
- Lyssna på läroböcker i mobil, surfplatta eller dator (grund- och gymnasielitteratur)
- Även studiestöd på modersmål som tillägg
- Inloggning krävs, sök, ladda ner/strömmande
- www.inlasningstjanst.se

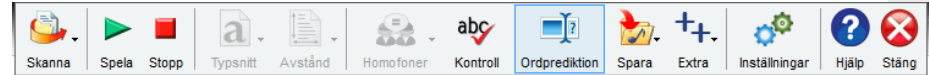
- **Legimus MTM-** myndigheten för tillgänglig media
- Upplever en läsnedsättning
- Nedladdningskonto – registrera på ditt bibliotek
- Mobil – dator – läsplatta
- <http://www.legimus.se>

LEGIMUS

Skrivstöd - dator

 Claro read plus – bl a ljudstöd, ord, mening

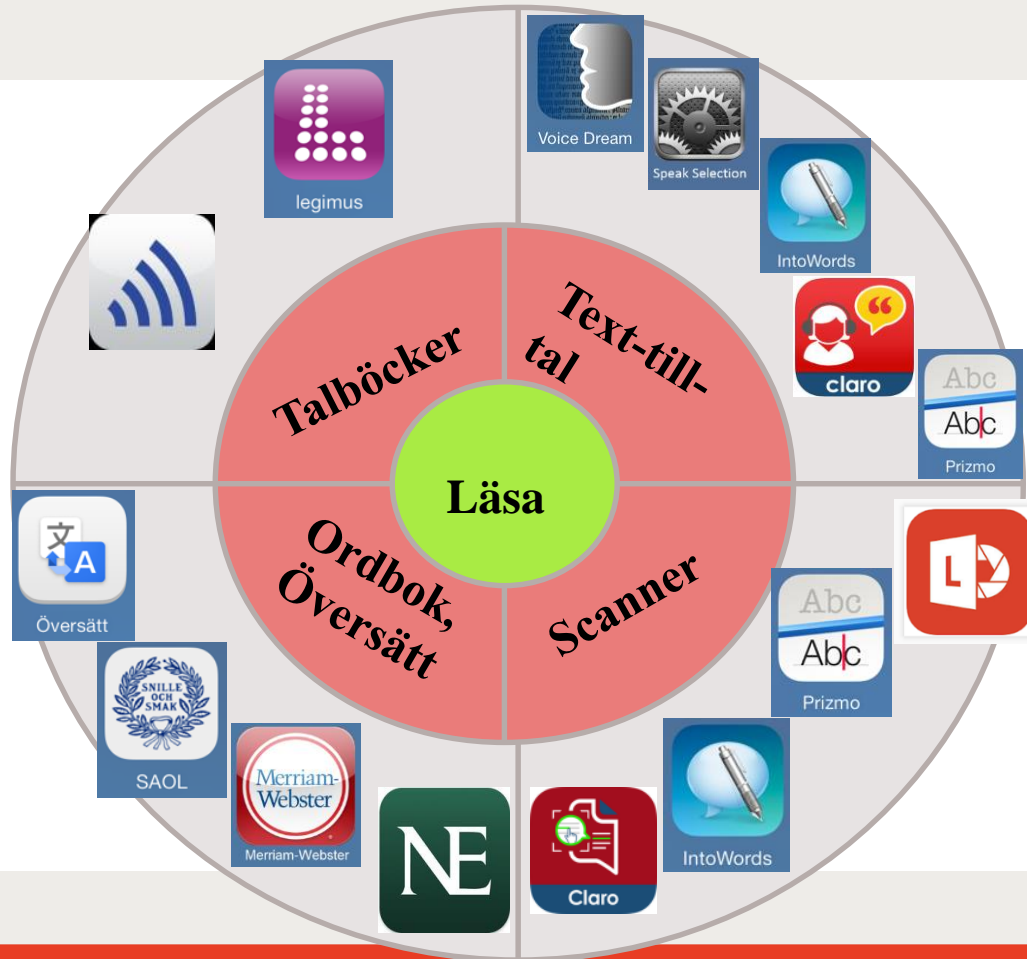
✓ **Stava rex**
Spell right

Saida

- Diktering – webbtjänster, w – eng.

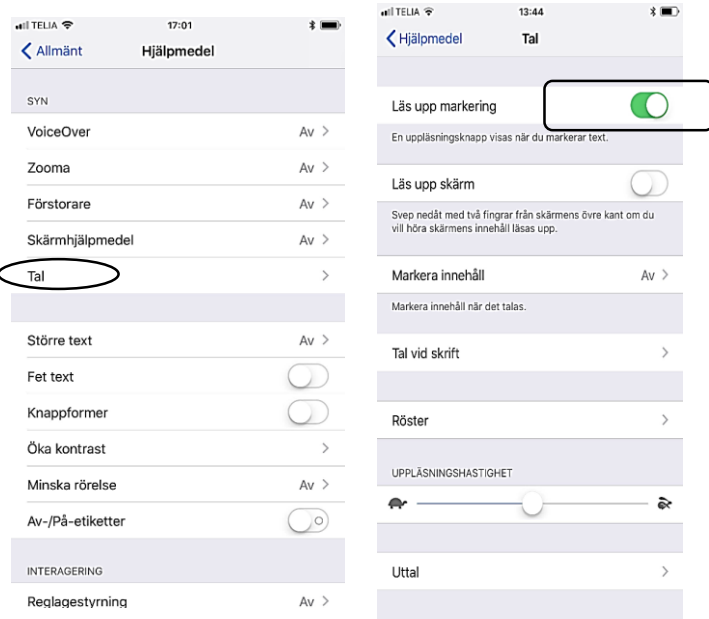

Smartpen

iOS - talsyntes

Läsläge

Uppläst

Inbyggd talsyntes

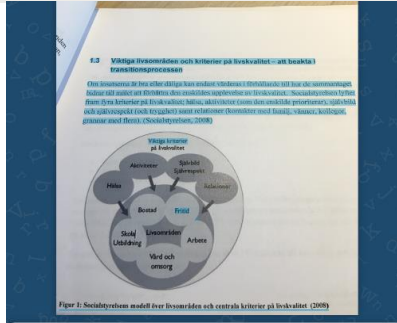
iOS - diktering

Skanna och få uppläst

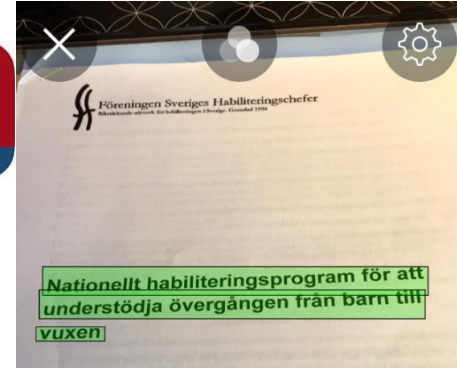

Prizmo
Go

1.3 Viktiga livsområden och kriterier på livskvalitet-att beakta i transitionsprocessen

Om insatserna är bra eller dåliga kan endast värderas i förhållande till hur de sammantaget bidrar till målet att förbättra den enskildes upplevelse av livskvalitet. Socialstyrelsen lyfter fram fyra kriterier på livskvalitet; hälsa, aktiviteter (som den enskilde prioriterar), självbild och självrespekt (och trygghet) samt relationer (kontakter med familj, vänner, kollegor, grannar med flera). (Socialstyrelsen, 2008)

Office Lens är en **gratis** app från Microsoft för iPad och iPhone som kan användas för att ta kort på en text och få den uppläst direkt i appen. Alla med ett Microsoft-konto kan installera och använda appen utan extra kostnad. Ta foto av en text, spara och exporterar den sedan till en Avancerad läsare i appen så kan du lyssna på texten. Det är mycket enkelt och smidigt.

...vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

(LGR 11, s.18)

**B
E
D
Ö
M
N
I
N
G**

Bedömningsituation

” I det arbetet är det viktigt att läraren anpassar bedömningsituationerna för att ge alla elever möjlighet att visa vad de kan. Det går inte att kräva att alla elever ska göra på samma sätt. Bedömningsformerna kommer att se olika ut beroende på den enskilda elevens behov och förutsättningar. ”

(Skolverket, 2014, Stödinsatser i utbildningen, s.15)

- Alma, åk 6, lyssnar på en text med hjälp av inläst bok. Hon sammanfattar sedan texten och svarar på frågor om dess innehåll och budskap. Uppnår hon kunskapskravet "visar grundläggande läsförståelse"?
- Ahmed, åk 7, har denna struktur framför sig när han ska redovisa sin analys av likheter och skillnader mellan världsreligionerna. Han har fyllt i den genom att rita egna symboler och skriva korta stöd ord. Får han godkänt?

	Vilka gudar tror man på?	Heliga platser	Traditioner	Regler	Vad heter den heliga skriften?
Kristendom					
Judendom					
Islam					
Buddhism					

Kunskapskrav ↔ Centrala innehållet

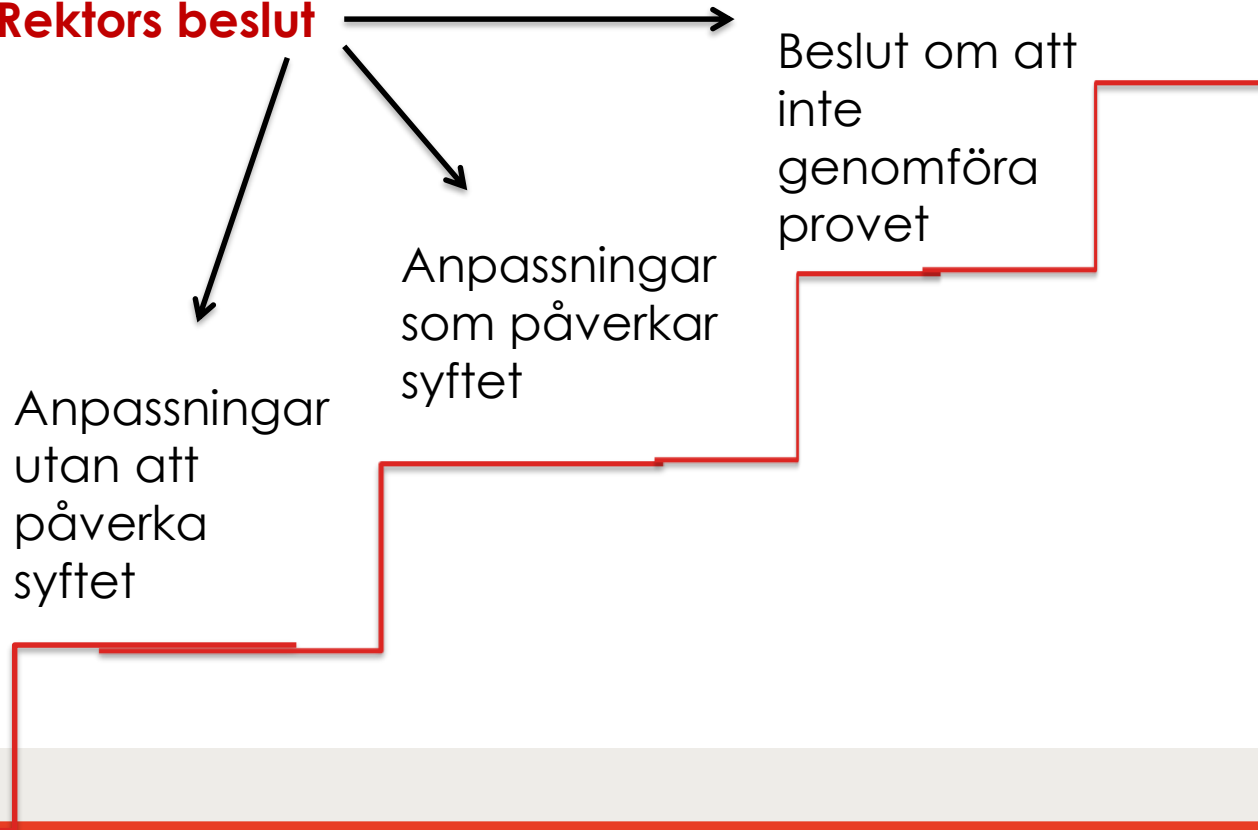
- Kunskapskraven kan uppnås i arbetet med olika delar av centrala innehållet
- Det är enstaka delar av centrala innehållet som nämns i kunskapskraven

Betygen sätts utifrån kunskapskraven, därmed kan eleven ha missat områden i det centrala innehållet och ändå få betyg

Nationella prov

Rektors beslut

Utan
anpassningar

Ex på anpassningar utan att påverka syftet

- Extra tid
- Uppdelning av delprov på olika tillfällen
- Skrivstöd/lässtöd
- Genomförs i mindre grupp/ enskilt
- Färgmarkera frågan

Ex på anpassningar som påverkar syftet

- Delprov tala: bara redogöra för läraren
- Miniräknare vid vissa delprov
- Få hjälp med det ämnesmässiga innehållet i SO/NO

**Extra
anpassningar**

Särskilt stöd

**Undantags-
bestämmelsen**

Undantagsbestämmelsen i skollagen (2010:800):

Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från **enstaka delar** av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som **inte är av tillfällig natur** och som utgör ett **direkt hinder** för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav.

10 kap. 21 § (grundskolan), 11 kap. 23 a § (grundsärskolan), 15 kap. 26 § (gymnasieskolan)

Om elevens svårigheter kan avhjälpas genom särskilt stöd är denna paragraf inte tillämplig.

- Bestämmelsen gäller för samtliga betygssteg.
- Funktionsnedsättningen behöver inte vara formellt diagnostiserad men får inte vara av tillfällig natur
- Bestämmelsen avser bedömningen och inte undervisningen.
- Läraren avgör om undantagsbestämmelsen ska användas men bör samråda med kollegor, elevhälsa och rektor.
- Det ska ej dokumenteras i betygskatalog att undantagsbestämmelsen har använts.

(Skolverket.se)

Länkar till referenser

- Skolverket (2014) Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram
<http://www.skolverket.se/regelverk/allmanna-rad/extra-anpassningar-1.196156>
- Skolverket (2014) Stödinsatser i utbildningen
<http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation? xurl =http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3362>
- Palmius&Rådbrink (2014) Film om bedömning på www.spsm.se
- Skolverket (2015) Studiepaket om undantagsbestämmelsen
<http://www.skolverket.se/bedomning/betyg/elever-med-funktionsnedsattning/studiepaket-om-undantagsbestammelsen>